

Internetconsultatie Verzamelwet gegevensverwerking VWS I

Samenvatting
Maart 2023

1. Internetconsultatie

Dit wetsvoorstel stond open voor (internet)consultatie van 8 maart tot en met 20 april 2022. Er zijn 17 reacties ontvangen van burgers, belangenorganisaties en partijen.

De reagerende partijen worden hierna respondenten genoemd. Waar relevant, wordt ingegaan op een specifieke reactie vanuit een van deze respondenten.

Samenvattend wordt de wenselijkheid en noodzakelijkheid van het verstevigen en verduidelijken van de grondslagen van gegevensverwerkingen door verschillende respondenten zoals de Artsenfederatie KNMG en de Veilig Thuis organisaties onderschreven. Tegelijkertijd zijn er zorgen en kanttekeningen van uiteenlopende aard: er wordt aandacht gevraagd voor o.a. de waarborging van de rechtsbescherming van patiënten en de vertrouwelijkheid van het medisch dossier en het gebruik van bijzondere persoonsgegevens (zonder toestemming) in het algemeen. Ook zijn er concrete verzoeken gedaan tot verduidelijking en verbetering. Alle reacties zijn waardevol en gewogen. In geval van aanpassing van het wetsvoorstel is steeds gezocht naar de juiste balans en zijn gemaakte keuzes onderbouwd.

In de paragraaf hierna wordt meer specifiek op de belangrijkste thema's en meest voorkomende reacties ingegaan; dit verslag bevat een samenvatting daarvan. Enkele reacties en adviezen leidden tot een aanscherping van het wetsvoorstel, en/of nadere onderbouwing van keuzes in de memorie toelichting.

2. Reacties internetconsultatie, per onderwerp

2.1 Algemene zorgen over privacy

Een van de respondenten schrijft dat het altijd gewenst dat de persoon over wie het gaat, toestemming geeft. Ook andere respondenten schrijven dat een grotere inbreuk op de privacy van mensen met een beperking of een hulpvraag onnodig is en dat personen zouden moeten kiezen met welke instanties informatie gedeeld wordt. Opgemerkt wordt dat het voor burgers duidelijk moet zijn met wie informatie wordt gedeeld zonder daarvoor een enorm ingewikkelde wet te moeten raadplegen. Ook Veilig Thuis benoemt dat zij goed moeten kunnen (blijven) uitleggen voor welk doel persoonsgegevens worden verwerkt en met wie deze worden gedeeld en waarom. Ook wordt aandacht gevraagd voor waarborgen. Bijvoorbeeld voor waarborgen die voorkomen dat iedereen een dossier kan inzien.

Het moet voor burgers duidelijk zijn hoe hun gegevens worden verwerkt, met wie die worden gedeeld en hoe zorgvuldige omgang wordt gewaarborgd. Toestemming is daarvoor niet altijd een geschikte grondslag, om die reden is er in dit wetsvoorstel voor gekozen om aan aantal gegevensverwerkingen bij wet te regelen en te voorzien van kaders en waarborgen.

2.2 inzagerecht

Proportionaliteit

Verschiedende respondenten waaronder het Platform Burgerrechten, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (hierna: KNMT) en de Nederlandse GGZ vragen aandacht voor de reikwijdte van het noodzakelijkheids criterium. De huidige wettekst biedt volgens de respondenten onvoldoende duidelijkheid en waarborgt daarmee onvoldoende dat alleen gebruik wordt gemaakt van de inzagebevoegdheden (en het maken van kopieën) wanneer en voor zover dat noodzakelijk en proportioneel is. Daarbij zou o.a. moeten worden verduidelijkt dat het gaat om het maken van kopieën uit het dossier en niet "van" het dossier. Ook vanuit de bijzondere

verantwoordelijkheid die zorgaanbieders dragen wat betreft de gegevens over hun patiënten, is dat volgens ten minste een van de respondenten een ongewenste situatie.

Met name bij de "andere meldingen" is voor respondenten onduidelijk in welke gevallen het noodzakelijk is om inbreuk te maken op het medisch beroepsgeheim. De respondenten vragen om een omschrijving van de situaties en type andere meldingen waarbij het voorzienbaar is dat het verstrekken van bijvoorbeeld gegevens over de gezondheid noodzakelijk zou kunnen zijn.

In de desbetreffende artikelen is aangegeven dat de bevoegdheid geldt voor zover dat voor de vervulling van de taak van de toezichthoudende ambtenaren noodzakelijk is en in de toelichting is dit nog eens benadrukt. Per geval moet worden getoetst of en in hoeverre het gebruikmaken van inzagerecht en andere bevoegdheden noodzakelijk is. Afschriften worden bijvoorbeeld alleen gemaakt indien noodzakelijk, bijvoorbeeld ten behoeve van zorgvuldig onderzoek of als bewijs. Daarbij worden de kopieën zoveel als mogelijk direct geanonimiseerd, indien cliëntgegevens niet (meer) nodig zijn. In de toelichting zijn een aantal voorbeelden opgenomen om dit te illustreren.

De term dossier

Een van de respondenten vraagt aandacht voor de term dossier. "Dossier" is in artikel 1.1.1 lid 1 Wmo 2015 gedefinieerd als: geheel van schriftelijk of elektronisch vastgelegde gegevens met betrekking tot een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan. De respondent beschrijft dat deze definitie lijkt vooral afgestemd te zijn op het toezicht op Veilig Thuis terwijl een bredere definitie van "dossier" in de Wmo 2015 nodig lijkt te zijn. Mede naar aanleiding van deze reactie, is de definitie van "dossier" aangepast.

Meenemen van dossiers

Met dit wetsvoorstel wordt aan de met toezicht belaste ambtenaren de bevoegdheid gegeven "kopieën te maken van dossiers en indien dat niet ter plaatse kan geschieden, de dossiers voor dat doel voor korte tijd mee te nemen." Een van de respondenten vraagt naar de proportionaliteit. Waarom is doorbreking nodig als de toezichthoudende ambtenaren vervolgens aan dezelfde geheimhouding zijn gebonden en niets mogen doen met de informatie. Daarvoor geldt dat de ambtenaren de informatie in ieder geval mogen gebruiken voor hun eigen taakuitvoering en gebruik kunnen maken van doorbrekingsgronden.

Ook wordt gevraagd om aandacht voor het risico dat dossiers kwijtraken en wordt gepleit voor een veilige oplossing. De Nederlandse GGZ verzoekt om deze termijn nader aan te duiden en te maximeren en licht toe dat het onwenselijk is dat hulp- en of zorgverleners voor langer dan een beperkt aantal uur (maximaal 2 uur) verstoken zijn van het (papieren)dossier.

De KNMG gaat er van uit dat het meenemen van dossiers hooguit in uitzonderlijke situaties nodig zal zijn. Immers, de meeste patiënten- en cliëntendossiers zijn vandaag de dag geautomatiseerd. Daardoor zal de IGJ in de meeste gevallen kunnen volstaan met het maken van een digitale kopie die kan worden meegenomen, terwijl het dossier voor de hulpverlener en in het belang van de continuïteit van de zorgverlening gewoon beschikbaar kan blijven. Het lijkt de KNMG verstandig om de tekst van het concept wetsvoorstel en de memorie van toelichting op dit punt aan te passen aan de digitale werkelijkheid. Dit wordt ook door een van de andere respondenten naar voren gebracht.

De aannahme van de KNMG klopt. De inspecties voeren hun toezicht in beginsel zo uit dat het inzien van een dossier voldoende is. Alleen wanneer het maken van een afschrift noodzakelijk, maar ter plaatse onmogelijk is, wordt het dossier fysiek meegenomen. In de praktijk komt het zelden voor dat een dossier moet worden meegenomen. Dit gebeurt uitsluitend voor de periode die nodig is om veilig kopieën te kunnen maken en is in de wet geborgd door middel van het noodzakelijkheidsvereiste.

Gebruik voor andere doelen

Platform Burgerrechten schrijft dat in de wet zou moeten worden vermeld dat persoonsgegevens verzameld in het kader van een melding, uitsluitend mogen worden verwerkt voor het afhandelen en onderzoeken van die melding en niet verder kunnen worden verwerkt door andere partijen en/of voor andere doelen.

Op basis van de AVG geldt reeds dat gegevens niet zomaar voor een ander doel mogen worden gebruikt dan het oorspronkelijke doel. Dat kan – kort gezegd - alleen wanneer er sprake is van verenigbaar gebruik of wanneer het hergebruik bij wet is geregeld.

Bewaar- en vernietigingstermijnen

Platform Burgerrechten schrijft dat de gegevens na afronding van het onderzoek naar een melding moet worden verwijderd en dat dit zou moeten worden uitgewerkt in regelgeving.

De bewaartermijnen voor de inspecties zijn vastgelegd in de concernbrede selectielijst. Daarnaast geldt de noodzakelijkheidseis. Op basis daarvan worden – zoals eerder toegelicht – kopieën uit dossiers bijvoorbeeld geanonimiseerd wanneer de cliëntgegevens niet (meer) noodzakelijk zijn.

Grondslag

Een van de respondenten vraagt waarom er niet wordt verwezen naar de grondslag voor inzage op grond van artikel 7.4.0, tweede lid, Jeugdwet en de uitwerking in de Regeling Jeugdwet. De reden daarvoor is dat die grondslag ziet op de verwerking van gegevens voor o.a. controle en fraudeonderzoek, maar niet voor het toezicht van de inspecties op kwaliteit en naleving van de wet.

Dwangsommen

Specifiek wordt gevraagd naar de verhouding tussen het nieuwe artikel 6.1a (oplegging last onder dwangsom) en de bevoegdheid uit artikel 5:20 lid 3 Algemene wet bestuursrecht (Awb) (in samenhang met 5:32 lid 1 Awb) ter handhaving van de medewerkingsplicht.

Ook wordt gevraagd wat er wordt bedoeld met de zinssnede: "Of het vorderen van inlichtingen ter zake" in art. 6.1, tweede lid, en hoe dit zich materieel onderscheidt van artikel 5:16 Awb.

In de Awb is een apart hoofdstuk over toezicht op de naleving opgenomen, waarin meerdere bevoegdheden zijn toegekend aan toezichthouders. De IGJ als toezichthouder kan ook gebruik maken van deze bevoegdheden. Echter, in artikel 5:20, lid 2, van de Awb is bepaald dat personen die een geheimhoudingsplicht hebben, hun medewerking aan toezichthouders kunnen weigeren. Beroepsbeoefenaren of hulpverleners hebben een zodanige geheimhoudingsplicht ten aanzien van gegevens van hun cliënten of patiënten. Voor het houden van toezicht is toegang tot deze gegevens echter noodzakelijk voor de IGJ. Om die reden zijn in de volksgezondheidswetten deze bevoegdheden voor de IGJ apart opgenomen. Gelet hierop was het ook noodzakelijk om naast artikel 5:16 van de Awb artikel 6.1, tweede lid, van de Wmo 2015 op te nemen. Overigens is het nieuwe artikel 6.1, tweede lid, van de Wmo 2015 gelijklopend aan de nieuwe bepalingen die eveneens zijn opgenomen in de Jeugdwet, de Wet langdurige zorg, de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg en vele andere volksgezondheidswetten.

Daarnaast is in de huidige wetten opgenomen dat een last onder dwangsom kan worden opgelegd in het geval de IGJ wordt belemmerd haar inzagerecht uit te oefenen. Het is inderdaad niet nodig om deze handhavingsbevoegdheid in deze wetten te regelen, omdat artikel 5:20, derde lid, Awb hier reeds in voorziet. De handhavingsbevoegdheid wordt daarom uit de betreffende artikelen gehaald. Daarnaast zijn nieuw ingevoegde handhavingsbevoegdheden, waaronder het nieuwe artikel 6.1a, uit het wetsvoorstel gehaald.

2.4 Zorgverzekeringswet

Een van de respondenten schrijft dat onduidelijk is waarom de Minister van Buitenlandse zaken wordt toegevoegd aan artikel 89 van de Zorgverzekeringswet.

De reden hiervoor is dat de Minister van Buitenlandse zaken (rechtstreeks of via Reclassering Nederland) registreert dat iemand in het buitenland is gedetineerd. De betrokkene of diens familie meldt dit zelf. Het gegeven dat de persoon buiten Nederland is gedetineerd wordt dat verstrekt aan de zorgverzekeraar. Dit onderdeel is niet langer onderdeel van de Verzamelwet gegevensverwerking VWS I, omdat dit in een ander wetstraject wordt meegenomen te weten het Wetsvoorstel Verzamelwet VWS 2022.

2.5 Kindertelefoon, luisterlijn en chat Veilig Thuis

Anonimiteit en versleuteling

Een van de respondenten vindt het opvallend dat de kindertelefoon en de luisterlijn niet meer anoniem gebeld kunnen worden en stelt voor de artikelen zo te formuleren dat zowel anoniem als niet anoniem contact mogelijk is, afhankelijk van de manier waarop de beller/mailler contact opneemt. Ook de Veilig Thuis organisaties benoemen dat de chatter veelal van anonimiteit zal uitgaan, terwijl er van hem/haar wel degelijk (indirect) tot de persoon herleidbare gegevens worden geregistreerd.

De huidige mate van vertrouwelijkheid in de praktijk blijft onverkort van toepassing. Anonimiteit als bedoeld in de AVG is niet mogelijk. De gegevens zijn zo wel veel als mogelijk ontdaan van herleidbare gegevens en er kunnen gesprekken worden gevoerd zonder dat die direct herleidbaar zijn naar een persoon. Oftewel: de persoon met wie je belt of chat weet niet wie je bent, tenzij je ze dat vrijwillig verteld. De hulplijnen verschaffen hierover reeds via o.a. hun websites zo duidelijk mogelijke informatie.

Een andere respondent adviseert om een extra scheiding aan te brengen tussen de data. Uit navraag blijkt dat deze scheiding reeds zo veel als mogelijk is doorgevoerd. Volledige doorvoering is technisch niet haalbaar of de impact daarvan is dermate groot dat deze niet langer in verhouding staat met de voordelen daarvan.

Reikwijdte

Een van de respondenten vraagt of art 1a.3 uitsluitend van toepassing is op de communicatie via de kindertelefoon. Dat klopt. Het contact tussen jeugdigen of ouders en hulpverleners valt hier bijvoorbeeld niet onder.

2.6 Veilig Thuis

De Veilig Thuis organisaties benoemen als zorg dat gemeenten soms meer inhoudelijke informatie over iemand willen ontvangen dan vanuit de visie van Veilig Thuis mogelijk en gewenst is in verband met de privacy van cliënten. Zij wijzen erop dat moet worden voorkomen dat de drempel om contact te zoeken met Veilig Thuis wordt verhoogd en als gevolg hiervan signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling Veilig Thuis niet meer bereiken. Volgens de organisaties is van belang dat alleen persoonsgegevens worden verwerkt en gedeeld als dat strikt noodzakelijk is, de informatie volledig wordt geanonimiseerd en dus niet herleidbaar is tot een te identificeren casus. En dat oneigenlijk gebruik van de verstrekte persoonsgegevens door Veilig Thuis wordt voorkomen. De Veilig Thuis organisaties missen in de toelichting bij het wetsvoorstel dat oog is voor de hiervoor geschetste context en urgentie hiervan.

Artikel 4.3.2 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 bepaalt welke gegevens verstrekt worden. De uitwerking in het (van de Uitvoeringsregeling Wmo 2015 deel uitmakende) informatieprotocol beschrijft hoe de structurele verstrekking verloopt en dat een incidentele verstrekking geen persoonsgegevens bevat. De toelichting op dit onderdeel is aangevuld om deze context beter te schetsen.

Verder ziet Veilig Thuis een knelpunt in artikel 4.2.12 Wmo 2015. Dat artikel ziet zowel op het verstrekken van informatie ten behoeve van beleidsinformatie als op verstrekking van gegevens voor 'gevalsbehandeling'. Hierdoor zou de suggestie kunnen worden gewekt dat de verstrekte persoonsgegevens ten behoeve van beleid ook kunnen worden aangewend voor gevalsbehandeling. Veilig Thuis vindt het raadzaam om geen wettelijke grondslag te bieden voor het verstrekken van gegevens ten behoeve van gevalsbehandeling of om het verstrekken van die gegevens in elk geval met dezelfde of vergelijkbare waarborgen te omkleden die gelden voor het verstrekken van gegevens (waaronder het BSN) voor beleidsinformatie via het CBS.

Het gaat hier inderdaad om twee verschillende doelen. Om dit te verduidelijken is dat nu expliciet in de toelichting benoemd.

Een van de respondenten geeft aan de wens voor verstrekking van persoonsgegevens door Veilig Thuis aan het college te snappen, maar heeft daar toch vraagtekens bij omdat de gegevens (deels) met een ander doel verzameld zijn dan waarvoor ze gebruikt gaan worden.

De gegevens worden inderdaad voor een ander doel verwerkt dan het oorspronkelijke doel. Dat gebeurt alleen wanneer dat in een specifiek geval noodzakelijk is ten behoeve van de inzet van hulpverlening en ten behoeve van beleidsinformatie. De noodzaak hiertoe is toegelicht en waar mogelijk zijn waarborgen opgenomen.

2.7 Overig

De Nederlandse GGZ verzoekt om in de Wkkgz een grondslag op te nemen voor het intern gebruik van gepseudonimiseerde/ geanonimiseerde persoonsgegevens voor kwaliteitsdoeleinden.

Het verzoek heeft reeds de aandacht van VWS. Dit verzoek valt echter buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel en heeft om die reden niet geleid tot wijzigingen in het voorstel.

De Nederlandse GGZ merkt – in het kader van de harmonisatie van de Jeugdwet en de Wmo 2015 - op dat een bepaling vergelijkbaar met de artikelen 7.4.3 Jeugdwet jo 7.5.3 Besluit Jeugdwet in de Wmo 2015 ontbreekt. Dat betekent dat niet afgebakend en duidelijk is welke bijzondere persoonsgegevens door de zorgaanbieder verstrekt mogen worden.

Ook dit verzoek tot harmonisatie valt buiten de reikwijdte van het wetsvoorstel en heeft om die reden niet geleid tot wijzigingen in het voorstel. Er is sprake van een bewust verschil tussen de Jeugdwet en de Wmo 2015. De Wmo 2015 bevat in 2.5.2 een algemene bepaling op basis waarvan colleges informatie dienen te verstrekken aan de minister. Dit artikel ziet niet op informatieverstrekking door aanbieders en bevat dan ook geen grondslag voor de verstrekking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens door aanbieders aan het college of de minister ten behoeve van beleidsdoelen. Dat werd ook niet noodzakelijk geacht ten tijde van het opstellen van de betreffende bepaling. Mogelijkerwijs wordt in de toekomst naar aanleiding van de informatiebehoeften gekeken of op dit punt meer nodig is.